

**פרופ' דוד שמיידלר**

(תרצ"ט-תשפ"ב)



חבר האקדמיה פרופ' דוד שמיידלר נולד ב-1939 בקראקוב ועלה ארצה ב-1949. הוא היה מתמטיקאי מחונן וקיבל את כל תאריו באוניברסיטה העברית בירושלים. לאחר כמה שנות השתלמות בחו"ל (במרכז המחקר CORE שבבלגיה ובאוניברסיטת ברקלי שבארצות הברית) חזר לארץ והצטרף לסגל של אוניברסיטת תל אביב, במחלקת לסטטיסטיקה ולכלכלה. שמיידלר היה חוקר פורה ופורץ דרך אשר השאיר חותם עמוק על המחקר בכלכלה, בתורת המשחקים ובתורת החלטות.

התרומה המחקרית הראשונה שלו, בלימודי הדוקטורט בהדרכתו של פרופ' ישראל אומן, הייתה בתורת המשחקים השיתופיים: המצאת מושג ה"גרעינון" (nucleolus) וחקירתו. זוהי שיטה לחלוקה (למשל של רווח או עלות) המתחשבת בתהליכים הדינמיים שמובילים ליצירת "קואליציה" כזאת או אחרת. הגרעינון יושם במאות רבות של מחקרים ובסיטואציות רבות ומגוונות, והוביל בהן לתובנות חשובות. מעניין הגילוי שהגרעינון שופך אור חשוב על בעיה תלמודית בנושא פשיטת רגל שהעסיקה את החוקרים במשך כאלפיים שנה.

כשהיה בשנות הארבעים לחייו פנה שמיידלר לחקור תחום שונה לחלוטין: קבלת החלטות בתנאי אי-ודאות. מאז שמודלים פורמליים של החלטות במצבים של אי-ודאות הפכו לחלק בלתי נפרד מן התאוריה הכלכלית (תופעה שהחלה באמצע המאה העשרים), הייתה הגישה השלטת לבעיה זו הגישה הבאיסיאנית. לפי גישה זו, למקבלי החלטות רציונליים יש אמונות הסתברותיות באשר לכל מקור אי-ודאות שעשוי להיות רלוונטי להם. שמיידלר לא קיבל גישה זו ופיתח תאוריות חלופיות המאפשרות למקבלי החלטות לבטא חוסר ידיעה של הסתברויות. בשעה שכלכלנים רבים היו מוכנים לקבל גישה זו כסוג של חריגה מרציונליות ברוח הכלכלה ההתנהגותית, שמיידלר עמד על כך שבמצבים מסוימים אין זה אי-רציונלי להודות שההסתברויות לתרחישים השונים אינן ידועות, ופיתח תאוריות רציונליות המשתמשות בהרחבות של מושג ההסתברות הקלאסית. לגישתו של שמיידלר היו השלכות מיידיות ומהותיות על החלטות של חברות וממשלות, כגון היערכות לשינוי האקלים, למשברים פיננסיים או לאירועים גאופוליטיים.

שמיידלר היה נשיא האגודה העולמית לתורת המשחקים בשנים 2014-2016, נבחר לחבר האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים וכן לחבר חוץ של האקדמיה האמריקאית למדעים ולאומנויות.

דוד שמיידלר היה חוקר מעולה, ועם זאת צנוע בהליכותיו. הוא הונחה על ידי אינטואיציה בריאה וזיהוי השאלות היסודיות החשובות. עבודתו זכתה לתהודה רבה וללא ספק תמשיך להשפיע על דורות רבים של חוקרים.

כתבו: עמיתיו וחבריו של פרופ' שמיידלר, חבר האקדמיה פרופ' ישראל אומן, יו"ר החטיבה למדעי הרוח פרופ' סרג'ו הרט ותלמידו המובהק פרופ' יצחק גלבוש מאוניברסיטת תל אביב